

להרוס מושב=ספר בגבול בשומרה

שביתה זו, כדי ליישב את חילוקי הדעות מסביב למיכסת העבודה היו התושבים זקוקים לנציגות. הם כינסו אסיפה כללית, בה נבחר ועד מיצג. איש מבין הוותיקים לא נבחר לוועד זה, שקיבל לידיו סמכויות של רשות מקומית כדת. הוותיקים החליטו להתעלם מקיומו של היצור החדש. הם לא האמינו כי אנשים שבאו אחריהם אמנם יוכלו להשמיט מידהם את רסן השלטון במקום. אנשי הוועד התעלמו מן ההתעלמות, הכריזו על תוכנית פעולה נרחבת. אחת הנקודות הראשונות: רכישת טרקטור משותף של הכפר, שיתחרה בטרקטור של לוי ומוזרחי. ואז החלה מלחמת ההתחממות: הוותיקים ביקשו להחתים תושבים על פטציה לפיזור הוועד, מאחר ולא נבחר כחוק למטרות שלטון מקומי. הצד השני החל מרכז חתימות תושבים, המודיעים כי הם כה מרוצים מפעליו של הוועד, שהם מבקשים ממנו שלא יגביל את עצמו לתקופת נסיון של שלושה חודשים, כי אם ימשיך לכהן עוד שנה שלמה.

★ ★ ★

ואזה הבעיות

מכל ההתלקחות, היה דבר אחד ברור: אנשי שומרה שכחו את בעיותיהם הכלליות, התרכזו רק במלחמתם הפנימית. ובעיות אינן חסרות לשומרה:

- עדרים גדולים של חזירים שוכנים בגבעות החורש, בגבול המושב. מדי לילה מגיחים חזירי-הבר אל תוך המטעים, משחיתים עצים וזוללים טוגות שלמות של פרי.
- אספקת המים לקויה, לא פעם קרה שבמשך ימים אחדים לא זרמו מים בברזי הבתים ובצינורות ההשקאה.
- שמונה שנים אחרי היחסדה, אין בשומרה חשמל.
- 30 אלף ל"י הושקעו בהנחת יסוד לכביש בתוך הכפר. העבודה בכביש זה הופסקה לפני שנתיים.
- לא הוכשרה קרקע מסביב לבתים, בשטח של דונם או דונם וחצי, כפי שהבטיחו המוסדות הראשית ההתיישבות.
- רמת-ההוראה בבית-הספר היסודי נמוכה ביותר.
- מסגרתו המצומצמת של הישוב הקטן אינה מאפשרת התפתחות כלכלית וחברתית. הוספת מתיישבים חדשים, ובניית בתים עבורם, היתה מצילה אותו ממלחמת-החמולות.
- הישוב הקטן מבוסס כמעט לחלוטין רק על ענף אחד: המטעים. הוספת ענפי-עזר כגון רפת, צאן, כחרות, לול וירקות-בית היתה מוסיפה לתושבים מקורות-הכנסה.
- המצב בשומרה הגיע לידיו כך, שאנשים אינם אומרים שלום איש לרעהו. כאשר ערך השבוע משה בן-אפרים, מקבוצת הוותיקים, ברית-מילה לבנו, לא הופיע לברכו איש מן הקבוצה השנייה.
- כפי חבריו היו טענות מרות נגד הוועד החדש. טען אחד: "הוועד מסידור-העבודה רק מפני שביטלתי את תמיכתי בוועד והצטרפתי לאברהם לוי. אני עדיין חדש כאן במושב, כי שירתתי בצבא, ממה אתקיים אם הוועד אינו מחלק בצדק את העבודה היומית?"
- אחר נשבע: "אימנו לסלק אותי מהמשק, אם לא אכנע ואחתום על הפטציה שלהם. אמרתי להם: אפילו אלוהים לא יוציא אותי מכאן!"
- היה ברור כי מוסדות ההתיישבות, שהרכיבו את אוכי לויית הכפר לפי שיקולים שנראו להם, יצטרכו להתערב באופן הדחוף ביותר. לדברי לוי: "או שיקימו ועד חדש, בו יובטח לנו ייצוג מתאים, או שיחליטו ששומרה עוד לא הגיעה לשלב שהיא יכולה לנהל את עצמה. אבל ככה, לא יוכל המצב להימשך. זה מסוכן מדי!"

מלחמת חמולות מאיימת דם רותח

בחיבה הגלילית, מרחק קילומטר אחד בלבד מן הגבול הלבנוני, הסתודדה באחד מלילות השבוע שעבר קבוצה קטנה של גברים חמושים. המלים שהוחלפו בין עצי האפרסקים והתפוחים הבשלים של מושב שומרה היו מלים של כעס; מישור זרק את האיום: "נשתמש בנשק!" ברגע האחרון נמנע שפר'דמים. "חברים", קרא אחד המתחמים, "נגד מי נשתמש בנשק? נגד יהודים? נגד בני המושב שלנו עצמנו?" נרגעים-קמעה התפזרו האנשים. מה גרם לסערה? שעה קלה לפני האסיפה נראתה אותה קבוצה עוברת בין בתי המושב. אנשיה נכנסו פנימה, ניסו להשפיע על תושבי הבתים להצטרף אליהם, לחתום על פטציה להחלפת הוועד המקומי. אך עובה קבוצה זו את המקום, הופיעה קבוצה אחרת — שניסתה להשפיע על בני הבית בכיוון התפזר: לתמוך בוועד.

מאחורי התמרונים הליליים הסתמנה תופעה שאינה נדירה בישראל: ריב חמולות. אלא שלא בכמקרים אחרים, היה קרב החמולות בשומרה מסובך בסבך של מוצא-עדות ומלחמת-מעמדות בין ותיק לחדש בארץ. משני צידי האיום להשתמש בנשק עמדו קבוצת משפחות ותיקות, שעלו למושב הגליל לפני שמונה שנים, במסגרת ההתיישבות מן העיר אל הכפר; וקבוצת משפחות מעולי צפון-אפריקה, שהגיעו ארצה רק בשנים האחרונות.

★ ★ ★

רימון בזל הברית

דובר קבוצת הוותיקים הוא אברהם לוי, תושב חיפה בן 33, שעלה ארצה מסוריה בהיותו בן שנה אחת. מצינו אותו התכונות של הישראלי הותיק: מרץ, נסיון עשיר בעבודות קשות, יכולת להסתגל לכל מצב. סביב אברהם לוי מרוכזות עוד שבע משפחות ותיקות. בני משפחות אלה הגיעו לשומרה לפני כשמונה שנים, כאשר נכלל המושב עדיין במסגרת כפר-העבודה של הקרן הקיימת. "לא היו עוד מטעים ולא שיכונים", נזכר לוי. "את פח הנפט היינו צריכים לסחוב שישה קילומטרים על הראש. בערב שבו נערכה ברית-המילה של בני הבכור התקיפו מסתננים מלבנון את ביתי, השליכו רימון עקר." כיום לוי הינו שותף-למחצה בטרקטור; בעל חלקה משלו במטעי הפרי. הוא גר עם אשתו חנה וארבעת ילדיו, בבית אבן בן שני חדרים. בעיני התושבים החדשים-יותר של הכפר — הוא כבר מסודר. בעיני תושב עירוני בינוני, הרי שאברהם לוי גר בתנאים קשים מאוד: בשוכו הביתה מעבודת השדה אין מים במקלחות; רג אוטובוס אחד ליום מקשר את הכפר לחיפה; חיי-החברה אינם קיימים כמעט.

★ ★ ★

עבודת-טבק ירדנים

את הצר השני יכול לסמל עוד ביטון, 31, שעלה ממרוקו לפני חמש שנים. ביטון, כחוש וגמור-קומה, חייב לעבוד קשה כדי לפרנס את עצמו ואת ילדיו. מלבד עיבוד חלקת-המטע שלו והעבודה היומית שהוא משיג מדי פעם, עיבוד מטעים השייכים לסוכנות, מגדל הוא גם טבק, זוהי עבודה קשה, המשתלמת רק בתנאי שהוא מעביד בה גם את ילדיו.

בעיני ביטון וחבריו, ממל אברהם לוי מעמד מיוחס. בעל אינטרסים משלו. למשל: כרמי המושב לא חולקו עדיין למתיישבים, ממשיכים להיות מעובדים במשותף על חשבון הסוכנות, המעסיקה בהם את תושבי המקום כפועלים

עלה כשלושים אלף לירות מכספי הסוכנות, נועד להקל על התושבים, אך סלילתו הופסקה. עתה מהוות האבנים מכי שול לילדי הכפר וגם לבוגרים, המועדים ונופלים לא פעם.

כביש הסנל

שכירים. לוי טוען כי עיבוד זה אינו רנטבילי, רוצה לקבל את חלקו ולעבדה על חשבונו. התושבים החדשים יותר לא היו זוכים לקבל יום-עבודה, שפריונו נמוך מאוד. ביטון גם מצביע על הטרקטור של אברהם לוי, בהיותו משוכנע שזהו מקור הכנסה של 25 אלף ל"י לשנה. פרץ מוזרחי, שותפו של לוי בבעלות ובקבוצה על הטרקטור, נשבע לעומת זאת כי ההכנסה אחרי הוצאות האחזקה והתיקונים מסתכמת בקושי ב-400 ל"י לחודש.

★ ★ ★

ועד חדשים בדבר

לפני כמה שבועות ערכו אנשי שומרה, שהועסקו כפועלים שכירים על-ידי הסוכנות, שביתה. הם טענו כי הנורמות שנקבעו להם גבוהות לאי-ערוך ממה שהם יכולים לבצע. אחרי השביתה הורדה הנורמה מ-120 סמ"ר כות'עץ ליום, ל-40. טען אחד הוותיקים: "הם גומרים את כל הנורמה בשעה עשר בבוקר והולכים לעבוד בחלקת הטבק הפרטית. ואת שכר-העבודה שלהם משלמת הסוכ" גות מן התקציב שהוקצה לכרם של כולנו!"

אולם לא הקטנת הנורמה היתה, התוצאה העיקרית של

עוד ביטון. עלה ממרוקו לפני חמש שנים, עומד כיום בראש הוועד של שומרה. בתמיכת בני-עדתו המחזים רוב בכפר, הצליח לתפוס את השלטון, רוצה לכפות את רצונו על חתושבים הוותיקים.

החדש

עומד ציון ברנס, (משמאל) שאינו שייך לאחת משתי החמולות, ברנס, שהגיע ל" כפר לפני ששח חודשים, נראה מתחבק עם התושב הותיק אברהם לוי. ככל ניסרדאלי, מותקף ברנס על-ידי שני חצדדים.

באמצע

הותיק מצליח לוי, זקן, קבוצת הוותיקים שהתיישבו בשומרה לפני שמונה שנים, ישן על מיטתו כשרובו מוכן לצידו. אויבו העיקרי כיום: חזירי-הבר. בעי בר פקדו את המושב גם אויבים מטוכנים יותר: מסתננים.